

Hungarológiai Értesítő

**A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1987. IX. évfolyam 3—4. szám**

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1987. IX. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

Felelős szerkesztő: Jankovics József

A szerkesztésben részt vesznek:

Csapody Miklós
Molnár Ildikó
Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest, Országház u. 30. I. em. 41. 1014
Telefon: 155-9930, 175-9011, 126-os mellék
Postacím: Budapest, Pf. 34. 1250

Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk címén
Jankovics József nevére kérjük megküldeni.

Tartalom

Könyvismertetések

Magyar irodalomtörténet, 1985	7
Magyar nyelvészet, 1985	177

A hungarológia hírei

A Társaság szervezeti élete	
A Szirmai Endre-díj átadása	215
Nekrológ	
Aurélien Sauvageot	219
Tudományos ülések, konferenciák	
Arcok és eszmék a nyugati magyar irodalomban	222
Hungarológiai konferencia	224
A régi magyar irodalom kutatóinak konferenciája	226
Sík Sándor-emlékülés	228
Műhelyek	
Hungarológia Csehszlovákiában	231
Névmutató	239

tért a katolikus egyház kebelébe, s amit néhány hónap alatt vétett, arra egy élet van, hogy jóvátegye. Ám Ausztria nem tartott igényt szolgálataira, végül Ferenc József 1857-ben kihirdetett amnesztiája után térhetett haza, s telepedett le Bécsben. Itt egyházi körök támogatásával adta ki hosszabb-rövidebb életű ultrakatolikus lapjait, 1876–77-ben még megjelent egy könyve a lovagrendek történetéről, de a mindig feltűnni vágyó Chownitz ekkor már a teljes ismeretlenségben élt, olyannyira, hogy életrajzának jeles és lelkiismeretes kutatója, S. Lengyel Márta még halálának időpontját sem tudta kinyomozni.

A kissé terjedelmesen ismertetett pályakép nemcsak azért figyelemreméltó, mert a történelemben szerepet vállalók egy kevésbé ismert típusát mutatja meg, hanem azért a tanulságért is, hogy nem csak a nagy jellemek teszik a jó szolgálatot az igaz ügynek.

S. Lengyel Márta könyve megbízható és adatgazdag történeti szakmunka, nélkülözhetetlen a korszak történetének alaposabb tanulmányozásához.

Szabó G. Zoltán

Levelek id. Szilágyi Ferenchez (1794–1826).

Közzéteszi: Izsépy Edit. Budapest, 1985. 71 l. (Bibliotheca Universitatis Budapestiensis. Fontes et Studia 2.)

Irodalmunk legrégebbi évszázadainak kutatói magától értetődő dologként indulnak a levéltárba, vagy az egyes gyűjtemények kéziratáiraiba, ha munkájukhoz anyagot kívánnak gyűjteni. A XIX–XX. század irodalomtörténész szakértői körében azonban nem a leggyakoribb ez a jelenség, jóllehet az így szem elől tévesztett források alapján újra lehet írni e két évszázad művelődés- és irodalomtörténetét. Az utóbbi néhány évben tapasztalható talán némi változás: e (remélhetőleg) tendencia jegyében jelent meg Izsépy Edit kötete is.

Id. Szilágyi Ferenc (1762–1828) leydeni (1788–1790), majd göttingeni (1791–1794) teológiai, történeti és a keleti nyelveket érintő tanulmányai után tért haza Erdélybe. Kolozsvárt volt lelkész, majd a református gimnázium filológia, később teológia tanára lett. Az iskola igazgatói és könyvtárői tisztségét is betöltötte egy ideig, így alkalma nyílt a könyvbeszerzés alakításával is támogatni a Teleki Sámuel által is szorgalmazott latin és görög nyelv oktatását és a klasszikus műveltségre hangsúlyt helyező programot.

A most közzétett 23 levél fontos adalék lehet Erdély XIX. század eleji szellemi közéletéről kialakítandó képünkhöz: nem csupán a levélírók személye (Bethlen Pál, Kemény Sámuel, Szentgyörgyi Imre, Gyöngyössi János, ifj. Péczely József, ifj. Szilágyi Ferenc, Bethlen Imre, Szász Ferenc), hanem tárgyük miatt is: adalékok a korabeli pedagógiai elvekről folytatott vitákhoz, Teleki Sámuel gyűjteményének történetéhez, Gyöngyössi János és Kazinczy Ferenc poétikai vitájához, a korszak peregrinációtörténetéhez csakis úgy, mint ifj. Szilágyi Ferenc pályájának megrajzolásához.

A kötetet jól használhatóvá teszi Izsépy Edit eligazító előszava, amely a forrásközzeményekhez méltóan mértéktartón rövid, a mutatók és a névmagyarázatok.

Monok István

Levelek Kosztolányihoz (1907–1936).

Válogatta, sajtó alá rendezte, a bevezetőt és a jegyzeteket írta Dér Zoltán. Szabadka, 1985. 126 l. (Életjel miniatűrök 42.)

Kosztolányi Dezső születésének századik évfordulójára jelent meg kis példányszámban az a kötet, amelyet a 7 Nap Mellékletében és az Üzenetben közölt levelekből állított össze Dér Zoltán. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kéziratrából, illetve az örököstől származó misszilisek a közreadó tudomása szerint eddig kiadatlanok voltak. A majd harminc évet átfogó gyűjtemény ötvennégy szerző kilencvenhárom levelét tartalmazza. A levélírók között a nyugatosok zömének nevével találkozunk, de van levél Weöres Sándortól és Illyés Gyulától, vagy Emil Isactól és Veljko Petrovićtól is. Illusztrációként néhány levélíró fényképével, illetve portréjával szolgál a kötet; a levelek után a szükséges magyarázó jegyzeteket olvashatjuk. A kötet használatát név- és címmutató segíti.

J. J.

Lőrinczy Huba: Fénytörés.

Válogatott bírálatok. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1985. 399 l.

A kötet – mint azt műfajmegjelölő alcíme is hirdeti – könyvbírálatok gyűjteménye. Az itt fellelhető írások időbeli születésének két pólusa 1965 és 1984, tehát meglehetősen nagy intervallumot ölelnek föl, ám ez csak első pillantásra tűnik így, mert a kritikák döntő része a hetvenes évek második felében, illetve a nyolcvanas évtized elején íródott meg. A hatvanas évekből mindössze két írás szerepel, Markovits Györgyi *Üldözött költészetéről* (1967) és Kamondy László *Megdézsmált örömök* című könyvéről (1965).

A könyvet Lőrinczy Huba Kommentár és számvetés című rövid előszava vezeti be, mely mintegy a bírálói ars poetica néhány oldalas foglalata kíván lenni. Felsorolja itt példaképeit Bajza Józseftől Rónay Györgyig, s egyúttal néhány szóban megkísérli összefoglalni saját kritikusi elv- és értékrendszerét is: „... e kötet szerzője rendre üdvözölte és elfogadta ama műveket, amelyek a maguk vállalta, teremtette gondolati vagy fikciós rendszeren belül szerinte helyt álltak önmagukért, nemigen udvariaszkodott viszont azokkal, amelyek (részben vagy egészben) érvénytelennek bizonyultak. Értékszempontokra ügyelt első renden, nem pedig egyéb, többnyire irodalmon és tudományon kívül eső megfontolásokra”.

A bíráló érdeklődési, kutatási területének megfelelően a könyv anyaga három részre, fejezetre tagolódik: az első a Mérlegelések címet viseli, s jobbára a századforduló, a századelő világába kalauzolja az olvasót. Ezen időszakon belül is elsősorban az